Gönderim Tarihi: 15.10.2016

Kabul Tarihi: 14.10.2016

GİTAR EĞİTİMİNDE FARKLI AKORT SİSTEMLERİYLE KURGULANMIŞ ÇALIŞMALAR: NIKRİZ MAKAMI DİZİSİ ÖRNEĞİ¹

Studies in Guitar Training Have Edited with Different Tuning Systems: Nikriz
Maqam Array Example

Ali Korkut ULUDAĞ

Yrd. Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi
Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi
Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü
Müzik Eğitimi Anabilim Dalı
korkutuludag@atauni.edu.tr
Çalışma Türü: Araştırma

Öz

Bu araştırmanın amacı, lisans düzeyindeki öğrencilerin Nikriz makamı dizisi içerikli akor ve kadans kurgularını gitar icracılığında var olan klasik ve farklı akort sistemleri ile çalmalarının gitar çalma becerilerinin geliştirilmesinde ne ölçüde etkili olduğunu araştırmaktır. Araştırma sürecinde yapılandırılan akor ve kadans kurguları, Türk müziği eserlerine yönelik kullanılan dörtlü armoni ve karma armoni gibi farklı çok seslendirme tekniklerini içermekle birlikte; Nikriz makamı dizisinde konumlandırılmıştır. Araştırmada, öntest-sontest kontrol gruplu deney deseni kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2012-2013 Eğitim Öğretim yılı bahar yarıyılı Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıf (n=16) bireysel çalgı (gitar) öğrencileri oluşturmuştur. Verilerin çözümlenmesinde Mann Whitney U testi ve Wilcoxon İşaretleli Sıralar testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney ve kontrol gruplarının son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akor, kadans, akort, farklı akort sistemi, gitar eğitimi.

Abstract

The purpose of this study is to investigate how effective is to perform Nikriz tonality array oriented chordal and catential progressions and to use alternate tunings in developing guitar playing skills. Chordal and cadential structures configured within the process included different voicing techniques used in Turkish music such as, quartal and mixed harmony and they were positioned in the maqam scales of Nikriz. In the study, pre-test/post-test design with a control group was used. Study group consisted

¹ Bu çalışma, yazarın 2012 yılında tamamladığı doktora tezinin belirli bir bölümü üzerinden tasarlanmıştır.

of the 1st, 3rd and 4th year guitar students (n=16) in the academic year of 2012-1013, in Atatürk University, Kazım Karabekir Faculty of Education, Music Education programme. Mann Whitney U and Wilcoxon Signed Ranks Tests were used to analyze the data. The results of the study revealed that there was a significant difference between post-tests of the experimental and control groups.

Keywords: Chord, cadence, tuning, alternate tunings, guitar education.

1. GİRİŞ

Çalgı öğretimi; bilinçli ve amaçlı olarak öğrenme sürecinin programlı bir şekilde yönlendirilmesidir. Bu süreç içerisinde müziğe ilişkin temel ilke ve kavramlar üzerinde durulmakla birlikte öğrencilerin etkili ve programlı öğrenmelerini sağlayacak yöntemler geliştirilmelidir. Kurtuldu (2007)'ya göre çalgı eğitiminde temel olarak çalgıyı çalabilmenin ötesinde, onu en etkin biçimde kullanma bilinci yatmaktadır ve bu durum çalgı eğitiminde etkin kullanım için ele alınan yöntemleri daha önemli kılmaktadır.¹

Gitarı üç bölüme ayrılarak akor konumlandırmalarını çalışmak mümkündür. Akor konumlandırmalarında önemli olan kök sesin durumunu pozisyon içerisinde tespit ederek akorun tanımını doğru yapabilmektir. Türkaydın, gitarın ince dört tel (mi-si-sol-re), orta dört tel (si-sol-re-la) ve kalın dört tel (sol-re-la-mi) olarak üç bölümde farklı pozisyonlarla kurgulandığına dikkat çekmektedir ve buna sebep olarak da gitarın akort yapısının dengesizliğini göstermektedir². Chris ise gitarın tek bir pozisyonda iki oktav ve bir majör üçlü ses sahasına sahip olması nedeniyle bu durumun melodi ve eşlik arasında net bir ses yüksekliği ayırmasına olanak tanıdığını ifade etmektedir³. Ayrıca, gitarın altı telinin ve bu tellerin akort sisteminin (3. ve 2. teller üçlü, diğer tüm teller dörtlü) çalıcıya zengin bir akor kurma olanağı tanıdığını belirtmektedir. Gitar için geliştirilen standart ve alternatif akort biçimlerinin değerlendirilmesi eserlerin yapılarına ve kullanım amaçlarına göre farklılık gösterebilmektedir.

Klasik, flamenko ve rock gitar stillerinde altıncı tele denk gelen “mi” sesinin “re” sesine göre akortlanması sıkça görülen bir akort şeklidir.

¹ KURTULDU, K. 2007: “**Bilgiyi İşleme Modeline Dayalı Piyano Eğitiminde Genel Öğrenme Stratejilerinin Yeri Ve Görsel İmajlar Oluşturma Yönteminin Kullanılabilirlik Düzeyi**” Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, s. 10, Ankara

² TÜRKAYDIN, K. 2005: “**Jazz Gitar Metodu**” Bemol Yayıncılık, İstanbul, s.2

³ KACHIAN, C. 2006: “**Composer’s Desk Reference For Classic Guitar**”, Mel Bay Publications, U.S.A, s.19

Bu akort biçimi, oldukça yaygın olarak kullanılmaktadır⁴. Özellikle birinci ve altıncı telin “re” sesine akort edilmesi Türk müziği eşliklerinde farklı tınların elde edilmesini sağlamaktadır.

Umay ve Altaş (2005)’in çalışmasında 16. yüzyılın ikinci yarısında birtakım yapısal değişikliklere uğrayan gitara beşinci telin eklenmesiyle birlikte akort sisteminin la-re-sol-si-mi olduğu tespit edilmiştir.⁵ Yıldız (1994) modern standart gitar akordunun 19. yüzyılın başında E (mi), A (la), D (re), G (sol), B (si), E (mi) olarak kesinleştiğini belirtmektedir.⁶

Akor ve kadans konumlandırmaları yapılırken kullanılan farklı akortlar, harflerle kısaltılarak sembolize edilmiştir. Sembolize edilen bu akort sistemleri tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Farklı akort sistemleri ve sembolleri

Akort Sistemi						Sembol
(6)E	(5)A	(4)D	(3)G	(2)B	(1)E	K
(6)D	(5)A	(4)D	(3)G	(2)B	(1)D	S
(6)E	(5)F#	(4)C#	(3)F#	(2)B	(1)E	M

1.1. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, gitarda farklı pozisyonlarda ve farklı akortlarda oluşturulacak akor ve kadans konumlandırmalarını, mevcut Türk müziği çokseslendirme teknikleri ile bütünleştirmeyi içermektedir. Akor derecelerinin çevrimleri ile beraber bağlantıları ve nikriz makamı dizisi içindeki uyumunun irdelenerek gitarda konumlandırılması, araştırmanın diğer önemli bir boyutudur. Araştırmanın, Türk müziği içerikli gitar eğitimi hakkında özgün bir araştırma olma özelliği ve bu alanda yapılan ilk detaylı çalışma olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

1.2. Hipotezler

Hipotez 1: Öntest ve sontest puanlarına göre deney ve kontrol grubu öğrencilerinin, “M-K-S” akort sistemlerini kullanımlarıyla ilgili gitar çalma becerileri arasında anlamlı bir farklılık vardır,

Hipotez 2: Sontest puanlarına göre “K” akort sistemini kullanan kontrol grubu öğrencileri ile “M” akort sistemini kullanan deney grubu öğrencileri arasında gitar çalma becerileri açısından kontrol grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır,

⁴ PHILLIPS, M. ve CHAPPELL, J. 2008: “**Gitar For Dummies Meraklısına**”, Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş. İstanbul, s. 170

⁵ Umay, T. & ALTAŞ, E. 2005: “**Gitar Metodu**” Yurtrenkleri Yayınevi, Ankara, s. 11

⁶ YILDIZ, E. 1994: “**Sorularla Gitar**” Pan Yayıncılık, İstanbul, s.10

Hipotez 3: Sontest puanlarına göre “S” akort sistemini kullanan deney grubu öğrencileri ile “K” akort sistemini kullanan kontrol grubu öğrencileri arasında gitar çalma becerileri açısından deney grubu lehine anlamlı bir farklılık vardır.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modelini; gerçek deneme modeli ve bu modelin içinde bulunan öntest-sontest kontrol gruplu model oluşturmaktadır. Bu model, daha önce oluşmuş grupların aynen alındığını; ancak, şans yoluyla (random, yazı-tura) bunlardan bir tanesinin deney grubu, ötekini de kontrol grubu olarak atandığını; grupları bir kez deney başlamadan önce, bir kez de deney bittikten sonra ölçüldüğünü göstermektedir.⁷

2.2. Araştırmanın Deseni

Tablo 2. Deneysel Desen

Deney Grubu	Kontrol Grubu
Öntest AKKYDPA ⁸	Öntest AKKYDPA
12 hafta uygulanacak olan S ve M akort sistemlerine dayalı gitar eğitimi	12 hafta uygulanacak olan K akort sistemine dayalı gitar eğitimi
Sontest AKKYDPA	Sontest AKKYDPA

2.3. Çalışma Grubu

Çalışma grubunu; 2012-2013 Eğitim Öğretim yılı Bahar yarıyılı Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Öğretmenliği Bilim Dalı 1-2-3 ve 4. sınıf (n=16) öğrencileri oluşturmuştur. Çalışma grubu öğrencilerinin evreni temsil edebilecek ve onun özelliklerini yansıtabilecek düzeyde oldukları düşünülmektedir. Öğrenciler deneysel işlem sürecine gönüllülük esasına bağlı olarak katılmışlar ve yapılan çalışmaları eksiksiz olarak tamamlamışlardır. Her iki grupta (deney grubu n=8, kontrol grubu n=8), hazır bulunuşluk düzeyleri bakımından birbirine denk öğrenciler yer almıştır.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Denklik Testi GÇBYDPA (Gitar çalma becerilerine yönelik dereceli puanlama anahtarı), Öntest-Sontest AKKYDPA (Akor ve kadans kurulumlarına yönelik dereceli

⁷ KAPTAN, S. 1998: “Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri” Tekışık Web Ofset Tesisleri, Ankara, s.85

⁸ Akor ve Kadans Kurulumlarına Yönelik Dereceli Puanlama Anahtarı.

puanlama anahtarı) ve “Uzman Görüşü Alma Formu” kullanılmıştır. Öğrenciler denklik testi aşamasında araştırmacı tarafından hüseyini makamı dizisinde hazırlanan bir çalışmayı seslendirmişlerdir. Bu çalışma, tüm çalışma grubu öğrencilerinin gitar çalma düzeyleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Denklik testi için hazırlanan bu çalışma araştırma konusundan bağımsız olarak öğrencilerin gitar çalma becerilerinin ölçülmesi amacıyla hazırlanmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 17 paket programı kullanılmıştır. Kontrol ve deney grubundaki kişi sayıları 15’in altında olduğu için istatistiksel analizlerde parametrik olmayan testler tercih edilmiştir. Araştırmalarda örneklem oluşturan grupların büyüklüğünün 15’in altında olduğu durumlarda parametrik olmayan testlerin kullanılması bir zorunluluktur⁹. Kontrol ve deney grubu öğrencilerinin öntest ve sontest sonuçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır. Mann-Whitney U Testi iki ilişkisiz örneklemde elde edilen puanların birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek için kullanılmaktadır¹⁰. Kontrol ve deney grubunun kendi içerisinde öntest ve sontest sonuçları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla ise Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi, bir gruba ait eşleştirilmiş iki farklı dağılım arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla kullanılır¹¹. Verilerin çözümlenmesinde 0.05 anlamlılık düzeyi olarak kabul edilmiştir.

2.6. Deneysel İşlem

Farklı gitar akort şekilleri esas alınarak akor ve kadans çalışmalarına yönelik nikriz makamı dizisi üzerinde kurgulanan bir deneysel işlem planı hazırlanmıştır. Ders içeriği belirlenirken öğrencilerin gitar çalma becerileri dikkate alınmış ve konular sade ve kademeli bir şekilde anlatılmıştır. Araştırmacı deneysel işlem sürecinde öğretici ve direktif verici konumundadır. Araştırmacı tarafından deney grubuna farklı akortlar grubunda yer alan “S” ve “M” akort sistemleriyle, kontrol grubuna ise “K” akort sistemi ile her hafta 2 saat olmak üzere 12 hafta sürdürülen deneysel işlem süreci aşağıda tablo 3’de gösterilmiştir.

⁹ BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. 2010: “Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı”, Pegem Akademi Yayıncılık, s.8

¹⁰ BÜYÜKÖZTÜRK, a.g.e, s.155

¹¹ BAŞTÜRK, R. 2011: “Bütün Yönleriyle SPSS Örnekli Nonparametrik İstatistiksel Yöntemler”, Anı Yayıncılık, Ankara, s.174

Tablo 3. Deney Grubu Deneysel İşlem Planı

Dersin Adı	Bireysel Çalgı (Gitar) Eğitimi
Dersin Konusu	Akor ve kadans kurulumlarına yönelik farklı akortlarda konumlandırmalar
Makam Dizisi	Nikriz
Akort Sistemi	“M” (E-F#-C#-F#-B-E) ve “S” (D-A-D-G-B-D)
Ön Koşullar	Öğrencilerin akor ve kadans kurgularını çalabilecek düzeyde oldukları bilinmektedir
Öğrenim Hedefleri	Öğrenciler kadans ve akor kurgularını başarılı bir şekilde seslendireceklerdir
İşlem Basamakları	
1 Hafta	Makam ve makam dizisi kavramları Araştırmada kullanılan farklı akort sistemleri Nikriz makamı dizisi (bkz. Şekil 1)
2 Hafta	Birinci pozisyonda “M” ve “S” akort sistemleri ile la nikriz makamı dizi çalışması (bkz. Şekil 2)
3 Hafta	“M” ve “S” akort sistemleri ile on üç perdede dizi çalışması (bkz. Şekil 3) “M” ve “S” akort sistemleri ile çıkıcı bağ çalışması
4 Hafta	“M” ve “S” akort sistemleri ile çıkıcı bağlar için melodik çalışma “M” ve “S” akort sistemleri ile inici bağ çalışması “M” ve “S” akort sistemleri ile inici bağlar için melodik çalışma
5 Hafta	“M” ve “S” akort sistemleri ile bas tellerde melodik çalışma 1 “M” ve “S” akort sistemleri ile bas tellerde melodik çalışma 2 “M” ve “S” akort sistemleri ile arpej çalışması 1
6 Hafta	“M” ve “S” akort sistemleri ile arpej çalışması 2 “M” ve “S” akort sistemleri ile oktav çalışması
7 Hafta	“M” ve “S” akort sistemleri ile ikili karma çalışma “M” ve “S” akort sistemleri ile ezgi çalışması
8 Hafta	“M” ve “S” akort sistemleri ile I. ve III. derecelerde kadans çalışması “M” ve “S” akort sistemleri ile I. VII. ve III. derecelerde kadans çalışması
9 Hafta	5/4/7 dereceli akorların (M ve S) akort sistemi ile kök ses üçüncü telde konumlandırılması - alt pozisyon (bkz. Tablo 5)
10 Hafta	5/4/7 dereceli akorların (M ve S) akort sistemi ile kök ses üçüncü telde konumlandırılması - orta pozisyon
11 Hafta	5/4/7 dereceli akorların (M ve S) akort sistemi ile kök ses üçüncü telde konumlandırılması - üst pozisyon
12 Hafta	Karma armoni sistemli akorların (M ve S) akort sistemi ile farklı pozisyonlarda konumlandırılması

Tablo 4. Kontrol Grubu Deneysel İşlem Planı

Dersin Adı	Bireysel Çalgı (Gitar) Eğitimi
Dersin Konusu	Akor ve kadans kurulumlarına yönelik klasik akort sisteminde konumlandırmalar
Makam Dizisi	Nikriz
Akort Sistemi	“K” (E-B-G-D-A-E)
Ön Koşullar	Öğrencilerin akor ve kadans kurgularını çalabilecek düzeyde oldukları bilinmektedir
Öğrenim Hedefleri	Öğrenciler kadans ve akor kurgularını başarılı bir şekilde seslendireceklerdir
İşlem Basamakları	
1 Hafta	Makam ve makam dizisi kavramları Nikriz makamı dizisi (bkz. Şekil 1)
2 Hafta	Birinci pozisyonda “K” akort sistemi ile la nikriz makamı dizisi çalışması
3 Hafta	“K” akort sistemi ile on üç perdede dizi çalışması “K” akort sistemi ile çıkıcı bağ çalışması

4	Hafta	“K” akort sistemi ile çıkıcı bağlar için melodik çalışma “K” akort sistemi ile inici bağ çalışması “K” akort sistemi ile inici bağlar için melodik çalışma
5d	Hafta	“K” akort sistemi ile bas tellerde melodik çalışma 1 “K” akort sistemi ile bas tellerde melodik çalışma 2 “K” akort sistemi ile arpej çalışması 1
6	Hafta	“K” akort sistemi ile arpej çalışması 2 “K” akort sistemi ile oktav çalışması
7	Hafta	K” akort sistemi ile ikili karma çalışma K” akort sistemi ile ezgi çalışması
8	Hafta	“K” akort sistemi ile I. ve III. derecelerde kadans çalışmaları “K” akort sistemi ile I. VII. ve III. derecelerde kadans çalışmaları
9	Hafta	5/4/7 dereceli akorların “K” akort sistemi ile kök ses üçüncü telde konumlandırılması - alt pozisyon
10	Hafta	5/4/7 dereceli akorların “K” akort sistemi ile kök ses üçüncü telde konumlandırılması - orta pozisyon
11	Hafta	5/4/7 dereceli akorların “K” akort sistemi ile kök ses üçüncü telde konumlandırılması - üst pozisyon
12	Hafta	Karma armoni sistemli akorların “K” akort sistemi ile farklı pozisyonlarda konumlandırılması

Şekil 1. Nikriz makamı dizisi

Şekil 2. Birinci pozisyonda ve “M” ve “S” akort sistemleri ile la nikriz makamı dizisi çalışması

Şekil 2’de görülen la nikriz makamı dizisi, çıkıcı ve inici bir özellik taşımaktadır. Tüm çalışmalarda karşılaşılabilecek bazı parmak pozisyonu zorlukları akort şekillerinin özelliklerinden kaynaklanmakla birlikte çalışmanın amacını da yansıtmaktadır. Aynı çalışma içerisinde görülen kolay ve zor pozisyonların farklı akort şekillerine göre değişkenlik göstermesi, araştırmacı tarafından özellikle vurgulanan bir durumdur. Akor ve kadans konumlandırmalarının farklı akort sistemleri üzerinde ki görünümü kolay ve zor pozisyon olarak değişkenlik gösterebilmektedir.

Şekil 3. “M” ve “S” akort sistemleri ile I. VII. ve III. derecelerde kadans çalışması

Deneysel işlem sürecinde öğretim sistemini gerçekleştirmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan diğer çalışmalar sırasıyla şu şekildedir: “M” ve “S” akort sistemleri ile on üç perdede dizi çalışması, çıkıcı bağ çalışması, çıkıcı bağlar için melodik çalışma, inici bağ çalışması, inici bağlar için melodik çalışma, inici bağlar için melodik çalışma, bas tellerde melodik çalışma 1, bas tellerde melodik çalışma 2, arpej çalışması 1, arpej çalışması 2, oktav çalışması, ikili karma çalışma, ezgi çalışması, I. ve III. derecelerde kadans çalışması, I. VII. ve III. derecelerde kadans çalışması.

Öğretim sisteminin belirli bir bölümünü kapsayan ve tüm şekillerde görülen deney grubuna ait bazı çalışmalar, araştırma içerisinde örnek olarak gösterilmiştir (Bkz. Şekil 1, Şekil 2 ve Şekil 3). Bu çalışmalar, kontrol grubunda “K” akort sisteminde (mi-si-sol-re-la-mi) uygulanmıştır.

Öğretim sistemi kurgulanırken iki çalışma grubu için uygulanan yöntemler arasındaki en önemli fark, deney grupları için tasarlanan farklı akort sistemlerinde belirginlik kazanmıştır. Deney ve kontrol grubunda 9, 10, 11 ve 12. haftada yapılan çalışmaların her biri ayrı tablolar halinde gösterilmiştir ve bu tablolar belirtilen haftalarda kullanılmıştır. Bu çalışmalardan bir örnek tablo 5’de görüldüğü gibidir.

Tablo 5. La Nikriz Makamı Dizisi Üzerinde 5/4/7 Dereceli Akorların (S) Akort Sistemi İle Kök Ses Üçüncü Telde Konumlandırılması (Alt Pozisyon)

Açıklamalar	
Akort sistemi	Re-la-re-sol-si-re
Dörtlü armoni sistemli akor şifreleri	A 5 B 5#7 C 5#7 D# 5/7 E 5/7 F# 5/7 G# 5/7 4# 4 4# 4 4 4 4 4
Karma armoni sistemli akor şifreleri	EsusM7/A B7sus4/Gb Gbsus95/Ab AmM7b5 E susM7/B CM7b5 Ab7/Eb
La nikriz dizisi ve akorların temel hali	
Akorların tablature üzerinde toplu görünümü	
(Levent, 2009: 112)	
Akorların diyagram ve tablature üzerinde görünümü	
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: flex-start;"> <div style="text-align: center;"> <p>A 5 4#</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>B 5#7 4</p> </div> </div> <p>4fr.</p>

Tablo 5'in açıklamalar bölümünde yer alan dörtlü armoni sistemli ve karma armoni sistemli akor şifreleri karşılıklı olarak gösterilmiştir. Akorların diyagram ve tablature üzerindeki görünümü ile konuların daha anlaşılır olması sağlanmıştır. Tablonun en alt bölümünde bulunan tuşe ve diyagram üzerinde ki her bir akorun farklı renklerle gösterilmesi ise akor konumlandırılmalarının alt pozisyonundaki dağılımının toplu olarak incelemesini sağlamıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

3.1. Araştırmanın Birinci Hipotezine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Tablo 6. Deney Grubunun "M" Akort Sistemine Göre Öntest ve Sontest Sonuçlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Öntest	-	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Sontest						
Negatif Sıra		7	4.57	32	-1.960	0.050
Pozitif Sıra		1	4.00	4		
Eşit		0				

*Pozitif sıralar temeline göre düzenlenmiştir.

Tablo 6'da görüldüğü gibi deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (z: -1,960; p=0.05). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplam puanlar dikkate

alındığında gözlenen farkın negatif sıralar, yani öntest lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre “M” akort sistemi ile uygulanan çalışmalar, öğrencilerin gitar çalma performanslarını istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde düşürmüştür.

Tablo 7. Kontrol Grubunun “K” Akort Sisteminde Nikriz Makamı Dizisine Göre Öntest ve Sontest Sonuçlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest Öntest	-	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra		7	5	35	-2.380	0.017
Pozitif Sıra		1	1	1		
Eşit		0				

*Pozitif sıralar temeline göre düzenlenmiştir.

Tablo 7’de görüldüğü gibi kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testte elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (z: -2,380; p<0.05). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplam puanlar dikkate alındığında gözlenen farkın negatif sıralar, yani öntest lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre “K” akort sistemi ile uygulanan çalışmalar, öğrencilerin gitar çalma performanslarını istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde düşürmüştür.

Tablo 8. Deney Grubunun “S” Akort Sistemine Göre Öntest ve Sontest Sonuçlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest Öntest	-	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra		1	1	1	-2.380	0.017
Pozitif Sıra		7	5	35		
Eşit		0				

*Negatif sıralar temeline göre düzenlenmiştir.

Tablo 8’de görüldüğü gibi deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (z: -2,380; p<0.05). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplam puanlar dikkate alındığında gözlenen farkın pozitif sıralar, yani sontest lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre “S” akort sistemi ile uygulanan çalışmalar, öğrencilerin gitar çalma performanslarını istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde geliştirmiştir.

Tablo 9. Deney Grubunun “S” Akort Sisteminde Nikriz Makamı Dizisine Göre Öntest ve Sontest Sonuçlarına İlişkin Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi Sonuçları

Sontest Öntest	-	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	z	p
Negatif Sıra		1	1	1	-2.380	0.017
Pozitif Sıra		7	5	35		
Eşit		0				

*Negatif sıralar temeline göre düzenlenmiştir.

Tablo 9’da görüldüğü gibi deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testte elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur (z: -2,380;

$p < 0.05$). Fark puanlarının sıra ortalaması ve toplam puanlar dikkate alındığında gözlenen farkın pozitif sıralar, yani sontest lehine olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre “S” akort sistemi ile uygulanan çalışmalar, öğrencilerin gitar çalma performanslarını istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde geliştirmiştir.

3.1. Araştırmanın İkinci Hipotezine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Tablo 10. “K” ve “M” Akort Sisteminde Sontest Puanlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Kontrol	8	10.88	87	13	-1.997	0.046
Deney	8	6.13	49			
Toplam	16					

Tablo 10’a göre kontrol ve deney grubunu oluşturan öğrencilerin gitar çalma becerilerine yönelik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir ($U = 13$; $p < 0.05$). Sıra ortalamaları ve toplamaları dikkate alındığında kontrol grubu öğrencilerinin deney grubu öğrencilerine göre gitar çalma becerileri bakımından daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuçlara göre “K” akort sistemi ile uygulanan çalışmalar, öğrencilerin gitar çalma performanslarını “M” akort sistemine göre istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde geliştirmiştir.

Tablo 11. “K” ve “M” Akort Sisteminde Nikriz Makamı Dizisine Göre Sontest Puanlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Kontrol	8	11.25	90	10	-2.310	0.021
Deney	8	5.75	46			
Toplam	16					

Tablo 11’e göre kontrol ve deney grubunu oluşturan öğrencilerin gitar çalma becerilerine yönelik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmiştir ($U = 10$; $p < 0.05$). Sıra ortalamaları ve toplamaları dikkate alındığında kontrol grubu öğrencilerinin deney grubu öğrencilerine göre gitar çalma becerileri bakımından daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuçlara göre “K” akort sistemi ile uygulanan çalışmalar, öğrencilerin gitar çalma performanslarını “M” akort sistemine göre istatistiksel açıdan anlamlı ölçüde geliştirmiştir.

3.3. Araştırmanın Üçüncü Hipotezine Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Tablo 12. “K” ve “S” Akort Sisteminde Sontest Puanlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Kontrol	8	7.13	57	21	-1.156	0.248
Deney	8	9.88	79			
Toplam	16					

Tablo 12’ye göre kontrol ve deney grubunu oluşturan öğrencilerin gitar çalma becerilerine yönelik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U= 21$; $p>0.05$). Sıra ortalamaları ve toplamaları dikkate alındığında deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre gitar çalma becerileri bakımından daha yüksek puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuç, öğrencilerin gitar çalma becerilerine ilişkin “K” ve “S” akort sistemleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmamaktadır.

Tablo 13. “K” ve “S” Akort Sisteminde Nikriz Makamı Dizisine Göre Sontest Puanlarına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	Z	p
Kontrol	8	7.19	57.5	21.5	-1.104	0.269
Deney	8	9.81	78.5			
Toplam	16					

Tablo 13’e göre kontrol ve deney grubunu oluşturan öğrencilerin gitar çalma becerilerine yönelik puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($U= 21,5$; $p>0.05$). Sıra ortalamaları ve toplamaları dikkate alındığında kontrol grubu öğrencilerinin deney grubu öğrencilerine göre gitar çalma becerileri bakımından daha düşük puanlara sahip oldukları görülmektedir. Bu sonuç, tablo 12 ile benzer bir şekilde öğrencilerin nikriz makamı dizisinde gitar çalma becerilerine ilişkin “K” ve “S” akort sistemleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmamış olduğunu göstermektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

“S” akort sistemi ile gitar eğitimi alan deney grubu öğrencilerinin sontest puanlarının öntest puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuç öğrencilerin gitar çalma becerilerinde artış olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte deney grubu öğrencilerinin nikriz (z: -2,380; $p<0.05$) makamı dizisinde ön test ve son testte elde ettikleri puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır. Bu sonuçlara göre “S” akort sistemi öğrencilerin gitar çalma becerilerini önemli derecede artırmıştır.

Sontest puanları sonucunda kontrol ve deney grubu arasındaki ortalamalar karşılaştırıldığı zaman kullanılan farklı akort sistemleri ve üç farklı makam dizilerine göre farklı sonuçlar ortaya çıkmıştır. Anlamlılık düzeyindeki tek fark, “K” ve “M” akort sistemleri arasında görülmüştür. Özellikle, “K” akort sistemi ile “M” akort sistemi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Bu durumda, “K” akort sistemi öğrencilerin gitar çalma becerilerini olumlu yönde etkilerken “M” akort sistemi ise öğrencilerin gitar çalma becerilerini olumsuz yönde etkilemektedir. “S” akort sistemi ile “K” akort sistemi (Deney ve Kontrol Grubu) arasındaki ortalamalar nikriz makamı dizi sonuçları ile

karşılaştırıldığı zaman deney grubu puanlarının kontrol grubu puanlarına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumda, nikriz makamı dizisinde öğrencilerin gitar çalma becerilerine ilişkin “K” ve “S” akort sistemleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark oluşturmaktadır. Bununla birlikte “S” akort sisteminin öğrencilerin gitar çalma becerilerini “K” akort sistemine göre daha olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

Alt, orta ve üst pozisyon gibi üç farklı bölgede yapılan akor konumlandırma çalışmalarının seslendirilmesinde performans açısından farklılıklar oluşmuştur. Kullanılan farklı akort sistemleri ile birlikte akor ve kadans konumlandırmalarında karşılaşılan pozisyon zorluklarına karşılık, aynı akora ait kolay konumlandırılabilen alternatif pozisyonlar elde edilmiştir. Ayrıca, akor ve kadans konumlandırmalarında tablature ve diyagram sistemlerinin kullanılması, öğrencilerin algı düzeylerini olumlu ölçüde etkilemiştir.

Çalgı eğitimi alanında yapılan çalışmalar yapılandırılırken öğretmenin ve öğrenmenin iki ayrı işlev olduğu gerçeği üzerinde durulmalıdır. Öğretme-öğrenme sürecinden verimli sonuçlar alabilmek için öğrencilerin gelişimine yardımcı olabilecek farklı yöntemler geliştirilmelidir. Bu stratejiler geliştirilirken çalgı eğitimi aşamalarında sıklıkla karşılaşılan beceri farklılıkları, doğru iletişim ve kişisel özellikler gibi faktörlerin ele alınması gerekmektedir. Doğru bir çalgı öğretim sistemi strateji, yöntem ve teknik gibi önemli unsurlar ekseninde planlanmalıdır.

Mesleki ve amatör gitar eğitiminde Türk müziği eserlerinin gitar ile seslendirilmesinde karşılaşılan problemler saptanmalı ve bu problemlerin sebeplerini araştırmaya yönelik sistemli çalışmalar yapılmalıdır. Nikriz makamı dizisi üzerinde yapılan bu çalışma, Türk Müziğinde yer alan diğer makam dizileri ile daha zengin hale getirilebilir. Uzman görüşleri doğrultusunda farklı akort sistemleri oluşturularak Türk müziğine yönelik çeşitli gitar eğitimi yöntemleri geliştirilebilir. Hem mesleki hem de amatör gitar öğretiminde Türk müziği eserlerine yönelik farklı eşlik sistemleri geliştirilebilir ve çeşitli çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalar ile birlikte Türk müziği içerikli farklı gitar yorumları ve bu alanda oluşturulabilecek farklı pedagojik materyaller, Türk müziğini uluslararası arenada daha dikkat çekici bir hale getirebilir.

KAYNAKLAR

- CHRIS, K. (2006). **Composer’s Desk Reference For Classic Guitar**. U.S.A. Mel Bay Publications.
- BAŞTÜRK, R. (2011). **Bütün Yönleriyle SPSS Örnekli Nonparametrik İstatistiksel Yöntemler** (2. Basım). Ankara: Anı Yayıncılık.

- BÜYÜKÖZTÜRK, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (11. Basım). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- KAPTAN, S. (1998). “Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri” Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- KURTULDU, K. (2007). **Bilgiyi İşleme Modeline Dayalı Piyano Eğitiminde Genel Öğrenme Stratejilerinin Yeri Ve Görsel İmajlar Oluşturma Yönteminin Kullanılabilirlik Düzeyi**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ÖZEN N. (2004). “**Çalgı Eğitiminde Yararlanılan Müzik Eğitimi Yöntemleri**”, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(24), 57-63.
- PHILLIPS, M., Chappell, J. (2008). **Gitar For Dummies Meraklısına**. (1. basım). İstanbul: Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
- TÜRKAYDIN, K. (2005). **Jazz Gitar Metodu**. (1. basım). İstanbul: Bemol Yayıncılık.
- UMAY, T. & ALTAŞ, E. 2005. **Gitar Metodu**. (1. Basım). Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
- YILDIZ, E. (1994). **Sorularla Gitar**. (1. Basım). İstanbul: Pan Yayıncılık.